І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНСоюз: HEnderson 5-8740 Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125 УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 163. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 29-го СЕРПНЯ 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 29, 1961 No. 163. VOL. LXVIII.

СВІТ ОЧІКУЄ ДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ПОДІЙ ПІСЛЯ РЕЗИҐНАЦІЇ КВАДРОСА

НЕПЕВНІСТЬ ЩОДО ПОВОРОТУ ПРОКОМУНІСТИЧНОГО ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА ҐУЛЯРТА; АРМІЯ РІШЕНА ЗБЕРІГАТИ СПОКІЙ І РЯТУВАТИ БРАЗИЛІЮ

Ріо де Жанейро. — Не тільки Бразилія, але і весь світ нетерпляче очікують, як розвинуться події в Бразилії після несподіваної резиґнації Жанія Квадроса, Бразилійський міністер війни маршал Оділіо Денис заявив в неділю ввечері, що надійшов час, коли „треба вибирати між комунізмом і Бразилією". Покищо обов'язки президента виконує „діючий президент" Ранієрі Маззіллі, якого підтримує армія. Конституційний віце-президент Жоао Ґулярт знаходиться покищо поза Бразилією, і не є відомо, чи він рішиться прибути до Бразилії, бо представник армії заявив, що він накаже його заарештувати, коли тільки він з'явиться на бразилійській землі. Є неясні відомості про те, що зробить Ґулярт. Була вістка з Парижу, що він не поїде до Бразилії, але в понеділок вранці радіо принесло відомість, що Ґулярт телефонував своєму братові, що вертається до краю. Армія береже порядку і в неділю 27-го серпня заарештувала емеритованого маршала — Енріка Тейксейра Льотта, який склав був заяву, що могла підбурювати населення. Міністер війни Денис рішений за допомогою всіх родів збройних сил: армії, фльоти і летунства зберігати спокій. Маршал Льот виступив був проти того, щоб представники збройних сил арештували віце-президента Ґулярта. Деякі поміркованi члени конґресу пропонують змінити конституцію в цьому напрямку, щоб можна було конґресові вибрати наступника Квадроса. Більшість конґресу була проти Квадроса і проти віце - президента Ґулярта тому, що вони вели прокомуністичну політику. Представники ЗДА у Вашинґтоні зайняли вичікуюче становище до подій у Бразилії і досі не склали в цій справі жадної заяви. Представники Куби і СССР заявили, що резиґнація Квадроса сталася внаслідок домагань ЗДА. Та в дійсності Вашинґтон занепокоєний подіями в Бразилії, бо не відомо, що з них вийде. Квадрос мав широкий плян економічної розбудови країни, і ЗДА підтримували цю програму та дали Бразилії позику у висоті соток мільйонів долярів. Не знати, що станеться тепер в Бразилії, чи новий президент буде продовжувати економічну політику Квадроса. Дехто побоюється, що події в Бразилії можуть вплинути на Арґентину, де також військовике не є вдоволені з президента Артура Фрондізі, і можуть пробувати змінити владу. Це захитало б політичну стабілізацію в Південній Америці.

Бразилійська криза зактуалізувалася в п'ятницю 25-го серпня, коли президент Квадрос зрезиґнував із свого становища, заявляючи, що робить це тому, що „його перемогла реакція". Він сказав, що хотів би здійснювати гасло: „бразилія для бразилійців", але не міг здійснити цієї програми, бо йому перешкоджали амбітні групи і одиниці, в тому деякі „із закордону". Проти Квадроса була сильна опозиція, бо він „флиртував" із Москвою, і його найближчий співробітник віце - президент Ґулярт був явним прихильником тісної співпраці з країнами комуністичного бльоку, і в хвилині резиґнації Квадроса находився в комуністичному Китаї, відвідавши раніше інші комуністичні столиці. Сам Квадрос перед своєю інавгурацією відвідав був кубинського прем'єра Кастра в Гавані і назвав після того кубинську революцію „прекрасною". Тиждень тому Квадрос відзначив був кубинського міністра промисловости майора Ернеста Ґевару одним із найбільших бразилійських відзначень, Квадрос мав опозицію проти себе весь час 7-ох місяців, під час яких він виконував уряд президента. Але опозиція проти нього зросла в останніх днях, коли він почав вести прокомуністичну закордонну політику. Він почав вести переговори про нав'язання дипломатичних зв'язків із СССР і домагався, щоб латинські країни не вмішувалися до того, що діється на Кубі Кастра. Після резиґнації Квадроса 200 студентів вибили вікна і скляні двері в будинку американської амбасади, гадаючи, що ЗДА домагалися резиґнації Квадроса. Совєтська пресова аґенція ТАСС твердила 26-го серпня, що бразилійський президент мусів зрезиґнувати на домагання ЗДА. Квадрос прийняв був запрошення відвідати СССР. Він мав відвідати цього року також і Вашинґтон.

Департамент оборони покликав 76,500 резервістів

Вашинґтон. — Департамент оборони 25-го серпня наказав всім родам зброї покликати до активної служби 76,500 резервістів. Армія має дістати 46,500 резервістів, летунство — 23,600 і фльота — 6,400. Більшість із цих резервістів мають покликати до 1-го жовтня. Морська піхота не потребує резервістів, бо Корпус Морської Піхоти складається з самих добровольців, і він може збільшити свій стан за допомогою добровольців і продовженням часу служби. Секретар оборони Роберт МекНамара заявив на пресовій конференції, що на випадок поґіршення політичної ситуації треба буде збільшити число резервістів в активній службі. МекНамара сказав, що покищо число 76,500 покликаних резервістів є вповні вистачальне. Конґрес признав Президентові повновласті покликувати резервістів без проголошування стану національної загрози.

В АМЕРИЦІ

● Сенатська комісія для справ збройних сил затвердила законопроєкт про асиґнування 150.000 долярів на закінчення побудови 500.000-долярового пам'ятника на пошану 1.102 американських моряків, що загинули затоплені з кораблем „Арізона" під час японської атаки на Перл Гарбор 7 грудня 1941 року. Решту коштів побудови цього пам'ятника зібрано із пожертв громадянства і 50.000 дол. асиґнував стейт Гаваї.

● Кубинський „революційний суд" присудив двадцять років в'язниці провідникові католицьких студентів і двом римо-католицьким священикам, обвинуваченим у змові проти режиму Фіделя Кастра „під впливом Центральної Розвідчої Аґенції" ЗДА. Крім того засуджено на 20 років тюрми Енріка Густава Казуо Переза, як здогадного провідника антикастрівських повстанців в провінції Орієнте. Решту підсудних в цьому процесі — 70 осіб — засуджено на кари в'язниці від одного до десять років.

● Сенатор Кеннет Б. Кітінґ виступив у Сенаті із заявою, що передумовою будь-якого порозуміння з Кубою Фіделя Кастра може бути переведення свобідних виборів на Кубі, реконпензата за сконфісковане і знаціоналізоване майно американців, і припинення імпорту комуністичної зброї на Кубу.

БОГОСЛУЖЕННЯМ НА ІНТЕНЦІЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, ДВОМА КОНЦЕРТАМИ ТА ВИСТАВКОЮ КНИЖОК УНСОЮЗ ПОМ'ЯНУВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НА СВОЇЙ ОСЕЛІ

Член Конґресу З'єдинених Держав Америки Фернанд Ст. Джермен з гордістю признається до свого українського походження у виголошеній українською мовою промові

Союзівка, Керґонксон. — Кінець минулого тижня, субота й неділя 26 і 27-го серпня пройшли на цьому „шматку України на американській землі" всеціло під знаком Тараса Шевченка, в рямках всенаціонального вшановування його пам'яті у сторіччя його безсмертя. Піонери Українського Народного Союзу вже на початку його створення 67 років тому обрали Тараса Шевченка за свого патрона й від того часу вся багатобічна активність Американської України проходила під знаком Шевченкових волелюбних ідей. Три десятки з усіх 500 відділів УНСоюзу назвались іменем Шевченка, Український Народний Союз і його Видавництво було головним поширювачем Шевченкової творчости і коли десять років тому УНСоюз придбав свою оселю, то вже п'ять років пізніше поставлено на її найкращому місці погруддя Т. Шевченка у виконанні світової слави українського скульптора Олександра Архипенка. Саме той пам'ятник причинився також до видвигненої в „Свободі" та оформленої в її початковій стадії ініціятиви для побудови пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні, що саме тепер поступово здійснюється.

Для вшанування пам'яті Кобзаря України і свого Патрона, УНСоюз влаштував на своїй оселі два Шевченківські дні, що відбулись минулої суботи й неділі, 26 і 27-го серпня, та до яких велась відповідна підготова від багатьох тижнів. Започатковано Шевченківські Дні виставкою деяких видань Шевченкового „Кобзаря", як і ряду праць про Шевченка. Відкрито виставку в суботу по полудні в бібліотечній залі гостинниці та в приявності студентів курсів на цій оселі, що в цьому році також стоять під знаком Шевченкових роковин, та ряду гостей, між ними президента Американського Комітету Визволення п. Говленда Сарджента, що був приявний також на всіх інших Шевченківських імпрезах того і наступного днів, відомого нашого промисловця п. Володимира Джуса та багатьох інших. Виставку відкрив коротким словом гол. предсідник УНСоюзу Йосип Лисогір а загальні вияснення до виставки, що охоплювали також і головні інформації про Шевченкіяну, дав ред. Богдан Кравців, який і влаштував виставку.

Погода того дня належала до найбільш химерних сезону: зливний дощ переплітався з прояснюваним небом і через це намарно пішов великий труд для влаштування відповідної естради біля клюбу „Веселка" для концерту того дня, що мав відбутись під вільним небом. Великий портрет Шевченка, виставлений на стіні „Веселки" та обведений зеленим вінком, спеціяльна естрада, злучені світляні рефлектори і голосники тільки нагадували численним гостям про добрий плян та вкладений труд у його здійснення. Але, саме в тому часі як мав початися концерт і як багато гостей вже були зайняли місця під вільним небом, хвиля зливного дощу загнала їх до невеликої залі у самій „Веселці", де й відбувся концерт, згідно з передбаченою та наперед проголошеною програмою, з виступами оперових співаків Марії Лисогір і Мирослава Скали Старицького, яким на фортепіяні акомпаніювали Ольга Дмитрів і Марійка Цісик скрипаля - віртуоза проф. В. Цісика, декляматорів Арети Коваль і Ґльорії Єдинак, хору курсантів під диригентурою Галини Савчак, який і закінчив концерт співом Шевченкового „Заповіту" та промовою ред. А. Драгана. Програмою концерту керував, започаткувавши її коротким словом та опісля заповідаючи її, заступник гол. предсідника УНСоюзу інж. Степан Куропась, представивши на початку цілий ряд видатніших гостей.

Після захмареної і дощевої суботи, наступила соняшна неділя, 27-го серпня. В тому дні погода була вимріяна для імпрез під вільним небом, бо хоч сонце ще не втратило своєї літньої сили, то холодний продув вітру злагіднював незвичайну в такій порі спеку. Вже від раннього ранку біля в'їзду на Союзівку стояли довгі колони авт із реєстраційними таблицями багатьох стейтів. Впорядчики скеровували автомобілі на місця постою. Автобуси завозили гостей на подвір'я Союзівки й опісля вертались на призначені для їхнього постою місця.

Точно о год. 11-ій перед полуднем почалася в каплиці на лісовій поляні врочиста Служба Божа, яку відправив вакаційний парох Союзівки всч. о. Любомир Гузар. Часто незрозуміла і недоцінювана побожність Шевченка та віра в Бога, як один з головних мотивів Шевченкової творчости й науки були темою клясичної проповіді о. Гузара, що її з максимальною увагою слухали сотні вірних.

Після обіду, вже на деякий час перед заповідженим початком концерту, маси народу зайняли місця на площі перед і довкола пам'ятника Шевченкові, біля якого збудовано окрему сцену-естраду. Над пам'ятником Шевченка, зачіплені на простягнених між деревами мало видних для ока дротах були завішені артистично вирізані числа 1861-1961, що пригадували сторіччя Шевченкового безсмертя. По боках пам'ятника повівали на вітрі український і американський прапори. О год. 3:30, як довкола пам'ятника Шевченка вже був уставлений дівочий хор сезонових працівників Союзівки, переважно студентів коледжів, доповнений курсантами і деякими з гостей, на естраду вийшов п. Йосип Лисогір, головний предсідник УНСоюзу, заповідаючи піднесення американського і українського прапорів на щоглу біля гостинниці при співі національних гимнів. Американський гимн відспівала співачка нюйоркської міської опери п-ні Марія Лисогір, яка у вівторок 22-го серпня вернулася із двотижневих відвідин в Україні, а український гимн співали усі маси приявних. Після того, п. Й. Лисогір коротким вступним словом, виголошеним українською мовою, започаткував імпрезу, згадуючи її причину і ціль: сторіччя безсмертя Шевченка та його відзначування. Слово про Шевченка, його творчість і її значення по всі часи виголосив гол. секретар УНС і дійсний член НТШ д-р Ярослав Падох. Великою несподіванкою та атракцією імпрези, що тільки потверджувала нивмирущість Т. Шевченка та його ідеалів, був виступ члена Палати Репрезентантів Конґресу З'єдинених Держав Америки, конґресмена Фернанда Ст. Джермена, що представлений п. Іваном Кокольським, головним контролером УНСоюзу з його стейту Ровд Айленд, та після вступу англійською мовою, почав промовляти мовою своєї матері-українки, з гордістю згадуючи про своє материнське українське походження та своє початкове виховання в дусі українських традицій і української культури. Цю свою промову, дещо поширену, опісля повторив конґресмен Ст. Джермен також англійською мовою. Не меншою атракцією імпрези, поза співом солістів та українською деклямацією, була деклямація Шевченкового „Чигирина" в англійському перекладі Вери Річ. Виголосив її єдиним у своєму роді стилем виголошування Шекспірових драм артист америкаських театрів п. Василь Шуст. „Треба було просити п. Шуста, щоб деклямував усіх „Гайдамаків" або бодай „Послання"..." коментував одушевлений деклямацією один з гостей, жалуючи, що деклямація швидко закінчилась. Англомовному декляматорові дорівнював артист українських театрів Ярослав Рудакевич своєю деклямацією українського оригіналу „Чигирина".

Вершком мистецької програми концерту були гостинні виступи двох оперових співаків: соліста бельгійської королівської опери тенора Мирослава Скали-Старицького і співачки нюйоркської міської опери Марії Лисогір, що виступали сольо і в дуеті при фортепіяновому акомпаніяменті Марійки Цісик і Ольги Дмитрів. „З таким концертом треба було йти до Метрополітальної опери або бодай до Карнеґі Гол" — були загальні коментарі гостей.

Найбільш зворушливими моментами в концерті цього дня був його початок і закінчення. На початку, після вступного слова п. Йосипа Лисогора, зібраний довкола пам'ятника хор під диригентурою проф. Володимира Цісика почав співати „Заповіт", мело-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Світлив: Василь Цюпа.

Конґресмен Фернанд Ст. Джермен (посередині) в товаристві гол. предсідника УНС Йосипа Лисогора (зліва) та гол. контролера УНС Івана Кокольського на тлі пам'ятника Шевченкові та українського прапору під час Шевченківського концерту на Союзівці в неділю 27-го серпня 1961-го р.

„КРОВ МОЇХ ПРЕДКІВ ПРИВЕЛА МЕНЕ ДО ВАС..."

ПРОМОВА КОНҐРЕСМЕНА ФЕРНАНДА СТ. ДЖЕРМЕНА НА ШЕВЧЕНКІВСЬКОМУ КОНЦЕРТІ НА СОЮЗІВЦІ, ВИГОЛОШЕНА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

„Поховайте та вставайте, Кайдани порвіте І вражою злою кров'ю волю окропіте! І мене в сім'ї великій, В сім'ї вольній новій Не забудьте пом'янути Незлим тихим словом"

Приятелі! Де тільки люди з України можуть зійтися на волі, хочби тільки вільні духом, вони згадують Тараса Шевченка. Поетичні слова Шевченка голосять, як голосили сто літ тому, минуле, сучасне і майбутнє українського народу. Його мрії, надії і печалі такі живі тепер, як були в його часах. Ті самі печалі, що стискали серця українців дев'ятнадцятого століття, стискають серця українців двадцятого століття. Любов до волі, яка колись звучала у віршах Шевченка, звучить у цих віршах і сьогодні. Полум'я, яке почало горіти сто літ тому, горить далі і стає навіть більш гаряче, хоч ті, які хочуть здусити цю любов до волі, стараються його погасити.

Частинна кров моїх предків приводить мене до вашої гарної оселі в Кетскілл горах. Моя бабка по матері виїхала з України п'ятдесят літ тому, щоб жити на волі в цій країні. Вона принесла зі собою любов до Бога, до звичаїв, традиції, мови українського народу. Для мене вона була образом Шевченкових слів: „В своїй хаті своя правда і сила і воля!" Моя мама продовжала звичаї рідного краю. Ми святкували українське Різдво, співали традиційні коляди і їли страви, які є зв'язані з цим святочним часом на Україні. Коли я був дитиною, ніхто не заперечував існування української мови. Я вчився моєї історії в цій мові. Я пізнавав життя і звичаї і надії українців у цій мові, яка була багато більше чим тільки „селянським говором", як колись називали українську мову. Українці мають славну історію і можуть стояти плече-об-плече з іншими великими народами землі.

Оперовий співак Мирослав Скала Старицький

Оперова співачка Марія Лисогір

ЗАХІД ПРИГОТОВЛЯЄ НОТУ ДО СССР З ЗАЯВОЮ ПРО НОВІ ПЕРЕГОВОРИ

Вашинґтон. — Західні великодержави виготовили проєкт нової ноти до Совєтського Союзу, яка формально буде відповіддю на совєтську ноту з 3 серпня ц.р., при чому найсутнішим пунктом буде там заява про готовість до переговорів в справі Німеччини й Берліну. Але — за газетними інформаціями — не буде там мови про нову конференцію „на вершинах", а про те, що у зв'язку з перебуванням у Ню Йорку на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, що починається 19 вересня ц.р. міністрів закордонних справ, буде нагода для переговорення цієї справи. Газети не виключають конференції „на вершинах", але тільки тоді, якщо нюйоркські розмови подадуть підставу для будь-якої злагоди. Совєтська нота з 3 серпня ц.р. говорила про згоду Совєтів на конференцію в справі Німеччини - Берліну, але підкреслювала, що ціллю такої конференції має бути підписання договорів з двома Німеччинами та перетворення Західнього Берліну у „вільне місто", — що західні держави окреслили відразу, як несприйнятливу базу. Деякі коментатори передбачують, що східньо-західня конференція почнеться 7 листопада ц.р. Тим часом Хрущов у листі до італійського прем'єра Амінторе Фанфані, у зв'язку з недавньою його візитою в Москві, потвердив, що СССР готов переговорити з західніми державами справу Німеччини й Берліну. На запит італійського прем'єра, Хрущов уповажнив його передати текст того листа до відома західнім державам. Того тексту ще не оприлюднено. Так само у розмові з американським журналістом Дрю Пірсоном Хрущов заявив те саме, але в усіх тих своїх заявах він завжди вперто і твердо стоїть на своєму: на залеґалізуванні двоподілу Німеччини та на перетворенні західнього Берліну у „вільне місто". Франція все ще ставиться неохоче до того, щоб пропонувати Совєтам переговори. Президент Кеннеді звернувся в цій справі листовно до президента де Ґоля. Західньо-німецький амбасадор у Вашинґтоні д-р Вільгельм Ґреве поїхав до Бонну на нараду з канцлером Аденауером. Американські чинники зазначують, що переговори з СССР не будуть вестись без Франції.

Три західні великодержави, ЗДА, Англія і Франція передали в минулу суботу 26 серпня ц.р. ідентичні ноти совєтському урядові, як офіційну відповідь на совєтську деклярацію з минулої середи у справі летунської комунікації між Західньою Німеччиною і Західнім Берліном. Ця нова західня нота трохи лагідніша в тоні від заяви державного департаменту, проголошеної зараз наступного дня, 24 серпня ц.р., але так само „урочисто перестерігає" Совєти проти перешкоджування західньому летунському рухові з Західнім Берліном та заповідає у тому випадку „найповажніші наслідки", за які совєтський уряд „і його східньо-німецький режим" нестимуть повну відповідальність. Нове в тій західній ноті те, що вона стверджує, що „цілі користування західніми альянтами летунськими коридорами не лежать в компетенції Совєтського Союзу", себто — що Совєти не мають права розглядати, для яких цілей західні альянти користуються трьома летунськими коридорами з Заходу до Західнього Берліну, кого вони перевозять та що ті люди роблять. Західня нота знову покликується на ті давні договори з СССР, в яких не відрізнялось військових та цивільних летів між Заходом і СССР. Водночас західня нота, щоб залишити фіртку для переговорів, признає, що Захід був завжди готовий вислухати „оправдані скарги" щодо відносин в Західньому Берліні, але тут же стверджує, що всю кризу викликав виключно Совєтський Союз своїми погрозами, які спричинили масову втечі східніх німців на Захід, та що східньо-німецький сателітний уряд, користуючись протекцією Москви, допустився найяскравіших порушень чотиридержавних умов відрізанням Східнього Берліну від вільної комунікації з Західнім Берліном. Всі закиди совєтської ноти на адресу західньо-німецьких державних діячів, що приїздять до Західнього Берліну, західня нота називає „фальшивими". Водночас амбасадори ЗДА, Англії і Франції в Західній Німеччині у ноті до амбасадора СССР в Східній Німеччині, Міхаїла Первухіна, зажадали скасування розпорядку, що зменшив число перехідних пунктів між двома частинами Берліну до сім, з одним переходом для альянтських військовиків.

Москва веде фронтову атаку на противників комунізму у ЗДА

Вашинґтон. — Письменник Едвард Гантер із Порт Вашинґтон на Лонґ Айленді, Н. Й., зізнавав в Сенатській Підкомісії Внутрішньої Безпеки і заявив, що СССР наказав своїм аґентам „повести чолову атаку на протикомуністичний рух у ЗДА", послуговуючися при цьому і тими своїми аґентами, які вспіли пролізти до Білого Дому. Ці зізнання склав він 11-го липня, але їх опублікували аж тепер. Гантер, — це спеціяліст від комуністичних метод діяння з арештованими і написав про це кілька праць. Він твердив в сенатській підкомісії, що комуністи стараються діяти в Білому Домі за допомогою науковців-дорадників, які є „джентелменами", і як такі дбають про те, щоб допомогти комуністичній пропаґанді. Ці „джентелмени" є за те, щоб військовики не говорили про політику і про комуністичну небезпеку. Ціллю комуністів є мати вплив на Пентаґон. Гантер говорив загально і не подавав жадних прізвищ. Він твердив, що комуністичні аґенти мають успіх, бо противники комуністів в цій країні легковажені, їхні праці ігноровані або обезцінювані, і тому не можуть виконувати освідомної праці серед населення.

У СВІТІ

● Голова місії Об'єднаних Націй в Конґо Стюр С. Ліннер вернувся до столиці Конґа Леопольдвілю з нарад в Ню Йорку, де вирішено — помалу зменшувати число міжнародного війська в Конґо. Рішено це з двох причин: зменшення небезпеки, що в Конґо буде громадянська війна та браку фондів на утримання 18-000-го війська.

● Леонід Ільічев, совєтський шеф пропаґанди й інформації, та редактор „Правди" Павел Сатюков, виїхали з Москви до Східнього Берліну, щоб наочно перевірити тамошні настрої та подивитись на здвигнені комуністами застави посередині міста. Міжнародний відгук тієї комуністичної вівісекції над Берліном буцім-то стривожив керівних большевиків, хоч з другого боку Кремль нібито в тріюмфальному настрої, що вдалося йому „остаточно" інкорпорувати Східній Берлін до Східньої Німеччини та „закрити виставове вікно" західнього добробуту і західньої культури, яким до цього часу був Західній Берлін.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник Ukrainian Daily
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J

Страх Москви перед німцями

Від часу проголошення Німецької Федеративної Республіки 23-го травня 1949-го року, від часу відновлення американсько-німецьких дипломатичних взаємин 2-го липня 1951-го року і прийняття тієї республіки до Організації Північно - Атлантійського пакту (НАТО) 23-го жовтня 1954-го року, головачі Совєтського Союзу постійно таврують Західню Німеччину за її „мілітаризм" і „реваншизм". Ця совєтська пропагандивно - політична кампанія посилилась 6-го березня 1956-го року, коли західньонімецький парлямент залеґалізував відбудову німецької армії, на базі згаданого т. зв. Паризького протоколу з 1954-го року. В міру того, як виповнювались рямці признаних Західній Німеччині 12-ох дивізій, невеликого летунства і прибережної Балтійської фльоти, разом силою 350 до 500 тис. уніформованих військовиків, підвищувався тон совєтських нападів. Ще під час останньої своєї візити у Франції Хрущов намагався переконати її лідерів, що куди більшою загрозою для неї є відродження німецького мілітаризму, як „миролюбний" Совєтський Союз. Ту саму пропаґанду донині ведеться на терені Англії з використовуванням англійських ресантиментів, існуючих від часу бомбардування німцями англійських міст. Коли не вдалося розколоти західніх альянтів і розбити НАТО, пішов наступ проти цілого НАТО, але в першу чергу проти Західньої Німеччини.

Під час останньої Берлінської кризи Хрущов кількакратно вияснював, що його плян закріплення поділу Німеччини мировими договорами з двома Німеччинами є єдиною ґарантією миру, найбільшим ворогом якого є німецький мілітаризм та бажання німців реваншуватись за прогру останньої війни. Коли західні держави вказують, що західньо - німецька армія перебуває під зверхнім командуванням НАТО і що технічною неможливістю є будь-яка її самостійна дія, большевики відповідають, що ціле НАТО є агресивно-мілітаристичним бльоком, який патронує німецькому мілітаризмові, а „палячем війни" ч. 1 є старпй канцлер Аденауер. В останній ноті з 23-го серпня ц. р., яка підштовхнула міжнародну ситуацію в сторону війни, Москва погрожує спутанням вільної комунікації між Західньою Німеччиною і Західнім Берліном з уваги на „провокаційні дії" західньо - німецьких мужів і партійних політиків, що приїздять до Західнього Берліну і тут на вільному острівці, оточеному комуністичним морем, проповідують ворожі комуністам гасла.

Цю кремлівську протинімецьку кампанію можна пояснити двояко: Одні кажуть, що це тільки димова заслона для російсько-комуністичного наступу, що це тільки тактичний засіб в стратегії, наставленій на завоювання світу комунізмом, що це тільки звичайна пропагандивна демагогія. Але інші твердять, що праджерелом цілого большевицького наступу проти Західнього Берліну і Західньої Німеччини є страх перед новою німецькою армією. Хрущов буцімто вважає, що стан совєтського посідання на Сході Европи загрожений доти, поки не буде остаточно закріплений поділ Німеччини, поки не буде зліквідована західньо - берлінська морально - політична фортеця і поки між Західною Німеччиною та рештою комуністичного світу не буде встановлена леґалізована смуга, де правитимуть німецькі комуністичні квіслінги і стаціонуватиме 400.000 совєтського війська.

Здається, що в обох цих твердженнях є корінь правди. Російський і комуністичний імперіялізм спільно змагають до заволодіння світом. Але водночас страх большевицьких лідерів перед відродженою німецькою збройною силою затемнює їх розуміння суті нової німецької демократії та відносин в Европі й у всьому світі і штовхає їх до діл, що можуть спричинити нову війну. Західньо - німецька армія є вже нині поважною позицією НАТО в Европі, але не є найгрізнішим противником збройних сил СССР. Зате страх перед німцями заляг в душах москалів і керує їхніми діями. А страх є поганим дорадником.

Америка пробуджується

Одним з осередків активного й безкомпромісового антикомуністичного руху в ЗДА стало невеличке місто Скрсі в стейті Арканзо, чи точніше існуючий там колеґ ім. Гардінґа з паралельною до нього установою „Нешенел Едукейшен Проґрем" — Програма Національного Виховання.

Ініціятором цього руху „антикомуністичної протидії" став донедавна маловідомий в ЗДА колишній місіонар, а тепер президент утримуваного Церквою Христа колеґу ім. Гардінґа в Сирсі, д-р Джордж Стюарт Бенсон. Перебувши одинадцять років, до 1936 року, на місіонарській службі в Китаї, д-р Бенсон вернувся з великим досвідом і знанням шляхів і методів комуністичного деспотизму та тоталітаризму.

„Я був приголомшений і огірчений докраю — заявив д-р Бенсон у розмові з журналістами — браком зрозуміння й доцінювання американцями їхньої країни і їхньої національної традиції. Вони видалися мені битими лихом, розчарованими в демократії, готовими зрезиґнувати — перебуваючи вже на самому дні депресії — із своєї системи вільної ініціятиви, міняючи свій життьовий стандарт за будь-що інше в світі. Вони втратили свої християнські переконання, своє почуття моралі і відкрили свої вуха на заклики всякого роду фальшивих пророків". Водночас із цим д-р Бенсон побачив і збагнув, що комуністичне загарбництво загрожує головним чином американському способові життя, базованому на двох фундаментах — християнській моралі і свобідно - ініціятивній економіці, принципах, що лягли в основу Декларації Незалежности і Конституції.

Усвідомивши, що саме ці основи американізму є головною ціллю безупинного наступу комунізму, рішеного за всяку ціну знищити їх, як останню перешкоду на шляху до комуністичного панування над світом, д-р Бенсон з допомогою гурту професорів і священиків із колеґу ім. Гардінґа та з підтримкою індустріяльних керівників почав широку кампанію, спрямовану на боротьбу з комуністичною агресією й інфільтрацією. Для ведення цієї кампанії він заснував окрему установу „Програму Національного Виховання" і започаткував ряд цілком конкретних заходів — розсилання серії антикомуністичних статтей п. н. „Дивіться наперед!" до 3.000 американських тижневиків, видавання цих статтей брошурами п. н. „Слухайте, американці!", видавання щомісячного бюлетеню „Лист Національної Програми", тепер уже для понад 50,000 передплатників, накручування спеціяльних фільмів про вигоди вільної ініціятиви і про небезпеки соціялізму і комунізму, влаштовування доповідей, дискусійних панелів і ін. Особливо успішним засобом у виявлюванні комуністичного підривництва і загарбництва є накручений заходами згаданої установи фільм „Комунізм на карті світу", який яскраво показує поступ брутальної і безоглядної комуністичної агресії й інфільтрації в сьогочасному світі, підкреслюючи в кінцевому образі, як кігті світової комуністичної конспірації нависають уже над ЗДА, готові їх залущити.

Започаткована д-ром Бенсоном антикомуністична акція проходить з великим успіхом, здобуваючи не тільки широкі кола прихильників, але й чималі засоби на інформацію та пропаганду. З другого боку ця акція натрапляє на міцний спротив збоку деяких інтелектуальних кіл, особливо ж ліберальних університетських професорів, яким не довподоби розкривання фактів і тенденцій комуністичного загарбництва. Але це не знеохочує і не відстрашує д-ра Бенсона.

Є всі підстави сподіватися, що акція д-ра Бенсона разом з іншими подібними антикомуністичними рухами захоплюватиме чимраз ширші кола американського громадянства і допоможе йому пробудитися й отрястися цілком із стану байдужости і толеранції у відношенні до комуністичної конспірації, яка загрожує ЗДА доосновним знищенням їх свободи і добробуту.

Леонід Полтава

ОДНО З ЧИСЕЛ КИЇВСЬКОЇ „РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ"

Число 176 київського щоденника „Радянська Україна" з 28-го липня цього року особливо виразно показує, до якої карикатурности зведена там окупаційним червоним режимом справа інформації читачів, як безоглядно паплюжиться правда і як вміло використовують совєтські пропаґандисти московської школи в Україні нависмикувані з уст „освідчення" різних „прогресивних" туристів.

Є в цьому числі велика стаття п. з. „Так не хотілося їхати з Києва — Україна очима зарубіжних гостей". У цій статті сказано: „Багато іноземців відвідують Радянську Україну, вбачаючи в ній могутню індустріяльно - колгоспну державу з високорозвиненою промисловістю, великим механізованим сільським господарством і передовою культурою. Тільки минулого року в нашій республіці гостювало більше тисячі іноземних делеґацій, груп зарубіжних спеціялістів, коло 80 тисяч туристів з 73 країн світу"... Далі автор Є. Юренко наводить уривки з висловлювань „туристів" з-за кордону, переважно з партквитками чи червоного забарвлення членів Т-ва об'єднаних українців Канади. „Квітне Радянська Україна", — сказав турист М. Сейчук з Канади. „Всі свої враження про перебування на Україні я можу підсумувати лише одним словом „чудово" — заявив керівник Бюра санітарної освіти міністерства здоров'я Бірми У Мін Све... — „Тут навіть сільські лікарні обладнані всім потрібним". „Радянська людина — найщасливіша в світі" — сказав Хуан Бланко — член делеґації з Куби...

Звичайно, не всі сліпі. Але совєтська преса не опублікує відгуку тих, що вміють бачити правду. Колись навіть Андре Жіда комуністи називали юдою за голос правди про національне і соціяльне поневолення народів СССР. А все ж правда знаходить широкі двері і в найвужчих казематах. Так її голос про сучасне становище в Україні лунає таки із сторінок цієї ж самої „Радянської України" (число 176), з якої ми навели цитату. Зіставмо ці неправдиво-гамірні заяви „туристів" політичних сліпців — з дописами із різних міст України, опублікованими в цьому ж числі. З такого зіставлення побачимо, чи справді щасливий український народ під чужим пануванням, чи дійсно т. зв. „соціялістичне господарство" квітне.

У замітці „Об'єднана шахта буде передовою" розповідається про шахти: „Біля Луганську знаходиться шахта №36... Це — найвідсталіше підприємство в тресті „Каліївугілля". За шість місяців колектив заборгував державі (якій? — П.) понад 6.000 тонн палива".

Автор статті „Рішуче посилити засипку насінних фондів" інформує нас про повну дезорганізацію в створенні посівних фондів на наступну весну (за відомостями з приватних листів виходить, що багато колгоспів перші обмолоти ділять на трудодні півголодним колгоспника). „Неприпустиме відставання з засипкою насінних фондів у Харківській області. План засипки насіння виконано всього на 18%... Такий же незадовільний стан з засипкою насінних фондів у багатьох господарствах Київської області..."

Репортаж з Черкаської області „Комбайни простоюють": „Простої комбайнів по Чорнобаївському районі досягли колосальних розмірів... В інших районах погодні умовини склалися так, що хліба одночасно вистигли на всій площі, а техніка підготована слабо..." В цьому репортажі розповідається і про присланого „згори" аґронома Яременка, який — „не розібравшись з ділом, наказав негайно скосити 13 гектарів зеленого гороху на зерно. Горох скосили і він загинув, бо справді був зелений".

У дописі „Приймають і переробляють" лікар Омелянченко з Донбасу повідомляє, що лікарню будували 5 років, нарешті здали, але лікувати в ній не можна. Чому? Бо, — читаємо в „Радянській Україні" ч. 176, — „... прогнила підлога в дитячому відділі, через якийсь час у родильному. Два місяці тому впала частина стелі, і ми змушені проводити операції в непристосованому приміщенні. Нарешті провалилась підлога в гінекологічному відділі, в зв'язку з чим його довелось закрити... На наші звертання і численні скарги трудящих просто не звертають уваги. Ця обставина і змусила нас звернутися до редакції".

У статті „Осторонь великих проблем" кореспондент „Радянської України" Ященко розповідає про Інститут мінеральних ресурсів Академії Наук УССР в Симферополі, який має вивчати мінеральні багатства Півдня України. Читаємо: „Замість того, щоб у співдружності з іншими науковими організаціями вивчати важливі проблеми, наші хеміки дублюють давно вже вивчений матеріял"...

У замітці „Вирок виконано" повідомляється про присуд смерти і розстріл двох громадян за спекуляцію „валютою у великих розмірах". В замітці, звичайно, нічого не говориться про те, що в СССР, зокрема в Україні, спекуляція є річчю неминучою, бо вона є одним із засобів рятунку населення, приреченого на постійне недоживлення.

Нарешті в кінці цього „туристичного" числа знаходимо повідомлення „Телебачення". Крім телевізійного фільму „Перлина" та дитячої програми, того дня, тобто 28-го липня 1961 р., київська телестудія передала глядачам „щасливої України" наступні програми: „Назустріч 22 з'їздові КПРС", „Назустріч 22 з'їздові КП України", „Коли виростають крила — телевізійний нарис про бригаду комуністичної праці", „Рішення січневого пленуму ЦК КПРС — в дії". Нарешті о 9 годині вечора глядачі мали нагоду подивитися й послухати концерт. У програмі сказано коротко: „21.оо. Концерт — Москва".

Варто було б на еміґрації видавати різними мовами огляди „Що пише совєтська преса про Україну" і розсилати їх до „Таймсу", до „Фігаро", до „Арріба", до „Ґазете да ново", до „Обсерваторе Романо", до „Ди Сандей Таймс" — до всієї великої преси світу. Тоді б використовувані совєтськими пропаґандистами лагойди, сенчуки та керівники Бюра санітарної освіти не мали б ґрунту під ногами у своїх заявах про — „квітучу Україну".

С. Попель-Олеськевич ветер. лікар

ЩЕ ДО 40-РІЧЧЯ УВШ У ЛЬВОВІ

В 1920 - 21 рр. галицьке студентство, здесятковане різними фронтами першої світової війни, вертається по своїх довголітніх воєнних мандрівках додому. Повертаються ті, яких тифозний млин в 1919-20 рр. на Великій Україні не перемолов, вертаються ті, яким доля позволила оминути Кожухова (місцевість під Москвою, де московська ЧеКа ліквідувала захоплених старшин УГА), повертають також полонені з Італії та із злопам'ятної Тухолі.

Наслідки програної війни діткнули й українське студентство. Поляки в своєму поході на „знішенє Русі" ліквідують українські катедри на Львівському університеті та оголошують „нумерус клявзус" для українців. У відповідь на це українське студентство на своєму Крайовому З'їзді у Львові проголошує бойкот високих польських шкіл, вибирає Українську Студентську Раду (УКСРаду), поручає її організацію Українських Високих Шкіл у Львові та взиває все студентство під польською окупацією до боротьби за Огнище Української Культури у Львові. Загал українського громадянства прихильно прийняв рішення студентства — дає йому повну моральну і матеріяльну поміч. „Зредуковані" поляками українські професори Львівського Університету, визначні правники, інженери лікарі та професори гімназій прихильно прийняли запрошення студентства оформити наукову сторінку УВШ. Так розпочалась „Боротьба за Огнище Української Культури" у Львові — описана докладно Квестором УВШ Василем Мудрим в брошурі під тою ж назвою.

Скількість студентства, яке „перейшло" через УВШ, подають до 4.000 — найбільше число вписаних (до 2.000) в 1923 р. Як завжди в житті, так і тут не обійшлося без прикрого явища. Незначна частина студентства, іґноруючи ухвали Крайового З'їзду, заливлена в скоре здобуття „хліба насущного" дезертирує. Одні з них виїжджають на студії за границю (Прага, Відень, Грац, Данціґ, Берлін) а другі вписуються на бойкотовані польські високі школи. Перших студенство УВШ толерує, бо ті бодай повинувалися головній резолюції Крайового Студентського З'їзду, натомість до других ставиться майже вороже — оголошує супроти них товариський бойкот, внаслідку якого вони були виключені з організованого українського життя. Без сумніву, нині не можна уважати поступок тих других за якусь „хруніяду", бо і з рядів їх вийшли визначні українські громадяни, які себе вповні реґабілітували.

Визначні провідники студенства УВШ нині не живуть. Між ними два останні голови УКСРади, д-р Лев Глинка та Дмитро Квасниця — перший визначний церковний діяч, другий — кооператор.

Без сумніву наука на УВШ відбувалася в умовинах „підпілля" — поляки збільшили кадри своєї таємної поліції та слідили, а викривши місце наших викладів, розганяли нас, конфіскуючи при тому наші записки і книжки. Не обійшлось і без арештів за „опур владзи". Найпильніше училися медики, техніки та правники — ті правильно здавали свої іспити, а „філософи" — звичайно, як філософи на всіх університетах.

Ми, „зоологи", слухали викладів проф. д-ра І. Раковського таки в його помешканні, де гостинна його дружина часто приймала нас „голодних" студентів часм з „канапками".

Милі спогади залишились з обідової пори в студентській харчівні в Академічному Домі. Там кипіло студентське життя, там на пообідній „десер" наші студенти - хористи співали пісень, були чудові тенори і баси, до перших належав замешкалий нині у Вінніпеґу Федь Мучій. На піддашші Академічного Дому працювала студентська тайна „друкарня" - циклостиль". Треба підчеркнути, що значне число студентів УВШ були активними членами Української Військової Організації (УВО), — переважно бувші військовики. Загал студентства, мимо того, що не був охоплений в якісь організаційні рямки Національно - Демократичної Партії, симпатизував з програмою цеї партії. Зцементовані і активні діяли три гуртки: націоналістичний, радикальний та комунізуючий. Останній мав кількох „активістів" (між ними сина проф. Маслюка), яким „українізаційний курс" на Великій Україні з одного боку, а сильний тиск на все українське життя зі сторони „моцарствової" Польщі з другого боку улегшував находити симпатиків. Ця українізація і той тиск спричинилися до виїзду на Велику Україну деяких наших студентів не-комуністів, як, наприклад, син видатного громадського та політичного діяча о. Онишкевича, „клерикал" д-р Петро Сосенко та ін. Їх всіх з часом московські сатрапи зліквідували як „буржуазних націоналістів". Мені ближче відомо про діяльність студ. гуртка радикалів, з яким я співпрацював у Т-ві „Луг". Передвоєнні „Соколи" і „Січі" поляки зліквідували, а це були одинокі організації сільської молоді. Щоб дати якісь організаційні рямки для сільської молоді, львівський адвокат д-р Роман Дашкевич, активний організатор „Січей" і потім видатний старшина київських Січових Стрільців організував руханково - пожежні товариства „Луг".

Студентський гурток радикалів стає йому до помочі. Кожної неділі і свята студенти і студентки того ж гуртка виїжджають на села львівського повіту і там на майданах, при старій „сикавці" (поліційна профіляктика) навчали дівчат і хлопців „чиїх батьків ми діти". До гуртка того належали виключно „діти села", не лише тому, що знаючи село уважали за Божу справедливість віддання поміщицької землі в безплатну власність селян, але і зі симпатії до пок. д-ра Левка Бачинського, тодішнього голови Радикальної Партії, який при кожній нагоді „громив" студентство за його „аполітичність", кажучи: „... Ви не мусите бути конче радикалами, але інтересуйтесь політичним життям, вливайтесь в русло політичного життя, бо ж ви по нас маєте стати провідниками народу". Пок. д-р Лев Бачинський не був радикалом - ортодоксом, типу Трильовського, він, узнаючи великі заслуги духовенства в розбудженню галицького села, шанував і цінив духовенство і своїм співпартійцям впоював ті думки. Покійний не мішав релігію з політикою. Взагалі, в його характері було багато шляхетних рис і ми його за це шанували і любили.

По самоліквідації УВШкіл, бо знову „устоять не було сили" — студентство УВШ пішло іншими шляхами. Одні пішли на працю в кооперацію та інші українські установи, другі виїхали продовжувати свої студії за границю, а треті вписалися на польські високі школи.

Ю. Дністровий

КАЗАХСТАН І ШЕВЧЕНКО

Сабіт Мканов, автор з Казахської ССР, вмістив у „Комуністі України", за лютий ц. р. статтю п. з. „Квітучий сад". У цій статті подає він досі незнаний епізод із життя Шевченка.

Як відомо, царський уряд в 1847 р. заслав Т. Шевченка до Новопетровської фортеці над Каспієм. Ця місцевість мала казахську назву Мангистад, що означає „тисяча рибальських землянок". Московські завойовники по здобутті Казахстану знищили ці землянки, а на їх місці побудували фортецю.

Під фортецею на східньому березі Каспію зеленіє невеличкий гай, який тепер перетворено на міський парк. Директором цього парку був донедавна 75-літній Сатангул Тажієв. Батько Сатангула — Тажі в часи заслання Шевченка працював як чорнороб у Новопетровській фортеці.

В час перебування на засланні Шевченко разом із Таджі садив дерева на східній стороні фортеці, а потім підливав ті саджанки. З них по кількох роках утворився цілий гай. У 1857 р., по виїзді Шевченка з фортеці, Тажі поширив той гай утроє, а по його смерті син Сатангул — вшестеро. Тепер займає він площу на 6 гектарів і має бути збільшений до десятьох гектарів.

Недавно в цьому парку створено Музей Шевченка, а район названо Шевченківським. Музей відкрив автор цієї статті Сабіт Муканов. На його звернення до українських письменників М. Рильського, М. Бажана і П. Тичини музей одержав поважне число експонатів.

В цьому парку, що його садив Поет, поставлено на черепашниковім постаменті майстерної роботи бюст Т. Шевченка невідомого автора.

В часи, коли перебував там Шевченко, в Шевченківськім районі жило 95% казахів, стверджує автор, але не порівнює з теперішнім станом, коли казахів у Казахстані залишилось тільки 40%.

Предки сучасних казахів, пише автор, боролися в минулому за свою свободу із Золотою Ордою, іранцями, з ханами Середущої Азії та московськими царями.

Далі автор пише: „Можливо, що Шевченко не знав про Махалебета і Курманґазу — (визначні казахські провідники визвольних змагань) — але, живучи десять років серед казахів, він не міг не чути про їх повстання проти подвійного гніту: царського колоніялізму і гніту місцевих поневолювачів. Цінні для пізнання побуту і життя бідноти малюнки Шевченка свідчать, що його симпатії були на боці пригноблених казахів. У поета немає малюнків з життя баїв..."

„... В одному із малюнків Т. Шевченко показує, що сокира і пожар нищили ліси, однак дерева збереглися в пісках і серед каміння. Нам уявляється, що сокира — це царизм, а пожар — його колоніяльна політика. Вище згаданими малюнками Шевченко немовби показує, що хоч у казахів відібрані були царизмом і февдалами кращі землі, хоч і загнаний був народ в піски, то він продовжував боротися за свою свободу

Щоб за такі слова автора не погладили проти шерсти, він забезпечується вірнопідданчою заявою партії і урядові СССР. Він стверджує, що пророцтво Шевченка відносно казахів здійснилося: мовляв, під прапором ленінізму вони добились „повної свободи" і тепер „маршують до вершин комунізму, широко розвиваючи свою економіку і культуру".

Очевидно, казахи розуміють Шевченка по-своєму і цінять його за заклики до боротьби за справжню волю в своїй власній державі.

ВЕСНА І ЮНІСТЬ

З кожним днем
[все більше й більше цвіту,
З кожним днем
[щедрішає весна.
Так ось непомітно в щедре літо
Переллється квітами вона.

І життя її почнеться друге
В красуванні жита на ланах,
В медоноснім неспокої лугу,
У рум'янцях яблук по садах.

Не зникає юнь багатоквіта,
Хочу я сказати, друзі, вам,
А з роками, як весна у літо,
Переходить
[глибше в серце нам.

ВАЛЕНТИНА ТКАЧЕНКО

М. П-к

ЛИСТИ З САН ДІЄГО

(3)

Тридцять будинків, що заховалися в парку від часу виставки 1915 року, своїми мистецькими орнаментами й балюстрадами викликають чаруюче враження. В цих будинках містяться театри, музеї, ґалерія мистецтв, концертові залі і павільйони, відкритий орган-павільйон, — один з найбільших у світі, де щонеділі дають концерти для 2000 слухачів. Часом розташовується в тому павільйоні морська оркестра, потішаючи аматорів музики своїми концертами.

Користаючи з наявности 15 маленьких хаток по 2-3 кімнатки в кожній, розташованих у Бальбоа Парку навкруги спільного подвір'я „Націфік Релейшен", зі ставком та відкритою сценою для артистичних виступів, Управа Сан Дієґо зорганізувала Товариство Міжнародного Об'єднання з репрезентацій від 20 окремих націй, що розмістились по 1-3 в кожній хатині, зі спільною управою, статутом та централею в окремому будинку. Управа Об'єднання реґулює співжиття представництв усіх націй, координуючи спільні прийняття у величезній залі „Госпіталіти Гавзу", імпрези на відкритій сцені і щонедільні гостини кожної нації по своїх хатках.

Від першого ж дня організації української громади Сан Дієґо, у 1959 році, провід громади вжив заходів у справі прийняття її до згаданого вище Міжнародного Об'єднання. В листопаді 1960 року, в присутності репрезентантів усіх націй, українська громада була прийнята до цієї організації. А 26-го березня 1961 р. українська громада зайняла місце у першому з зазначених п'ятнадцятьох будинків разом із чехословацькою та мадярською репрезентаціями, і таким чином кожної четвертої неділі має репрезентувати Україну, виставляючи національні емблеми, експонати, мапи, портрети провідників українського народу, даючи відповідні пояснення та приймаючи відвідувачів. Того ж дня, 26 березня, українська громада влаштувала свято з нагоди століття смерти Т. Г. Шевченка в театрі Бальбоа Парку з великою сценою та залею на 250 гостей.

Ще одним об'єктом, що його ми відвідали у Бальбоа Парку, був павільйон народних танців, де 40-50 пар у національних вбраннях щиросердечно витанцьовували, а коло 1500 осіб із захопленням приглядались та разом з танцюристами переживали чар танцю. Танці, як і інші імпрези, відбуваються тут щонеділі протягом року.

Зоологічний сад Бальбоа Парку має одну з найбагатших у світі колекцій птахів і звірів (3900) з усіх континентів. Усі ці тварини живуть в натуральних умовах на площі у 200 акрів — у ярах, на кручах, ставках, де з одного берега на другий перекинено сітку, що творить ніби величезну клітку. Отже, навіть вірли мають тут можливість літати. А кондори за час існування зоопарку встигли навіть вісім разів вивести пташенят.

Звичайно, клітка мініятюрних пташок-колібрі відповідно менша, але й вони дістають свою порцію нектару у вигляді квітів тих дерев і кущів, що ростуть навколо їх клітки.

Каліфорнійські колібрі, найменша з усіх пташок світу, завбільшки як джміль, з дзьобком тоненьким і довгим як голка; вага його у 8-10 разів менша від ваги горобця, а яєчко має лише чверть цаля у довжину. Крильця колібрі миготять у повітрі з швидкістю 600-800 коливань на хвилину, і тому здається, що їх є не два, а чотири. Така швидкість миготіння крилець дає можливість колібрі нерухомо висіти у повітрі, підскакувати догори, задом відлітати від квітки, з якої вона випиває нектар, висячи у повітрі і не торкаючись лапками квітки. На протязі дня колібрі споживає нектару і іншого корму в десять разів більше від ваги власного тільця, і, власне, така розмірно велика кількість споживаної їжі дає цій пташині можливість розвивати надзвичайну швидкість лету.

Не буду згадувати усіх тих звірят, яких бачили ми у зоологічному парку. Приручені ведмеді й котики дають тут вистави для відвідувачів на спеціяльно влаштованих сценах-гротах із амфітеатром довкола для глядачів. Ведмідь балянсує на величезнім м'ячі, що котиться від одного краю сцени до другого, ходить на задніх лапах по дрючку і, стоячи на задніх лапах носить свою подружку на плечах, яка так само стоїть на задніх лапах. Все це викликає захоплення та радісні оклики дітвори.

Зрання, коли сонечко щойно виглянуло з-за обрію, наша трійка була вже на дорозі до наймодернішої й найбільшої в світі астрономічної обсерваторії, що знаходиться на горі Паломар, яких 67 миль від Сан Дієґо, на висоті 6050 стіп над рівнем океану.

Незабаром минули ми Місійну Долину, піднялися на широку високорівню з розташованими на ньому морськими зашпільними командами Елліотт, а далі, з горбка на горбок, через цитринові, помаранчові, авокадові та інші сади, через безмежні помідорові плянтації наблизилися до Ескондідо, — світового центру продукції помаранч, цитрин і авокадо.

Незабутнє враження залишає час переїзду між садами авокад і помаранч, де гарні, темнозелені дерева щиросердечно простягають до вас свої галузі, густо обвішані дозрілими, золотими овочами.

Центр Слов'янських Студій у Монтреалі

Центр Слов'янських Студій на Монтреальському Університеті, що обіймає секції: російську і совєтську, польську, українську, східньо-европейську та підсекції: чеську, словацьку, естонську та південно-слов'янську, — входить у 14-ий рік свго існування. Почавши в 1948 р. свою працю кількома викладами при участі кількох професорів, Центр Слов'янських Студій у своїй програмі на рік 1961/62 виказує 10 професорів, 10 допоміжних викладачів, 3 запрошених професори та разом 102 курси та семінарі в усіх секціях.

Серед викладачів Центру на 1961/62 знаходимо таких українців: о. д-р М. Залеський (керівник української секції), мгр. В. Бринявський, д-р І. Федів та д-р Ю. Левицький.

Центр Слов'янських Студій має на меті поширювати знання слов'янських проблем і слов'янських мов за допомогою викладів і наукових та практичних вправ. Курси Центру є доступні для уроджениців різних слов'янських країн, які хочуть удосконалити чи доповнити знання про свої країни. Курси доступні теж для всіх, хто хоче студіювати проблеми слов'янського світу, пізнати спосіб думання і дії цієї великої расово-мовної групи і тим спричинитись до кращого порозуміння між людьми.

Центр Слов'янських Студій приготовляє теж викладачів, спеціялізованих до навчання в гімназіях і в університетах. Він намагається відкрити студентам кар'єру в федеральній чи провінційній адміністрації, в збройних силах і в певних ділянках економічної чи професійної діяльности в формі: перекладчиків, інструкторів, експертів тощо.

Вкінці Центр Слов'янських Студій виконує важливе завдання, розвиваючи наукові досліди про слов'янський світ, створюючи в цій ділянці компетентних спеціялістів, призначених на професорів в університетах чи теж у спеціяльних наукових інституціях.

Центр Слов'янський Студій приготовляє кандидатів до таких сертифікатів, дипломів та ступнів:

1. бакалавреат філософії (В. А.) в славістиці;
2. сертифікат вищих студій;
3. диплом слов'янських студій;
4. ліценціят літератури;
5. докторат літератури;
6. магістеріюм філософії (М. А.);
7. докторат філософії (Ph. D).

Програма на бакалавреат філософії (В. А.) обіймає 120 кредитів, які можна осягнути за чотири академічні роки. З тих 120 кредитів, принайменше 30 має бути з ділянки спеціялізації, яку студент собі вибирає з початком третього року студій. Курси відбуваються в французькій, англійській та слов'янських мовах. Відвідування курсів обов'язкове. Студенти мають виконати всі праці, що їх вимагають професори, скласти кінцеві іспити принайменше з успіхом 60% з кожного предмету.

Бакалавреат спеціялізованих слов'янських студій має такі групи: а) російські студії, б) польські студії, в) українські студії, г) совєтські студії.

Бакалавреат загальних слов'янських студій має такі групи: а) російські і польські, б) совєтські і польські студії, в) російські і українські, г) совєтські і українські студії.

Крім кредитів із слов'янських предметів, кандидати на В. А. мусять мати відповідну кількість кредитів з французької мови, англійської мови, історії та географії Канади, математики, філософії, економічних наук, біології

Сертифікатів вищих слов'янських студій є п'ять: а) загальний сертифікат, б) сертифікат західньослов'янських студій, в) сертифікат східньослов'янських студій, г) сертифікат східньо-европейських студій, ґ) сертифікат совєтських студій. Для одержання одного сертифікату треба здобути 20 кредитів.

Диплом слов'янських студій є призначений для студентів, які бажають спеціялізуватися в слов'янських студіях без осягнення наукового ступеня. Кандидати мусять осягнути 3 з вищезгаданих сертифікатів та представити звіт, оснований на особистих дослідах, тема якого є узгіднена з директором Центру. Студії тривають мінімум 2 роки.

Ліценція літератури в слов'янських студіях обіймає 4 з вищезазначених сертифікатів вищих слов'янських студій. Один із них можна заступити сертифікатом з французької чи англійської мови. На літніх курсах Центру створено сертифікат російської мови, призначений для осіб, які хочуть вчити російської мови, як теж подібний сертифікат української та інших мов.

Щоб осягнути докторат літератури, кандидат мусить мати ліценціят літератури, в в програмі якого був принаймеще один сертифікат із ділянки докторату. Кандидат має здобути разом 52 кредити з ділянки докторату (тут включені теж кредити, здобуті для ліценціяту). Студії тривають мінімум 2 роки. При кінці першого року кандидат приготовляє і подає до прийняття тезу, згідно з нормами, обов'язуючими при магістерській тезі, та здає загальний іспит із свого предмету. При кінці другого року студій кандидат приготовляє, предкладає до прийняття та публічно обороняє докторську дисертацію.

Кандидати на М. А. Ph. D. можуть спеціялізуватись у таких ділянках: а) російські студії, б) українські студії, в) польські студії, г) студії про південних слов'ян, ґ) східньо-европейські студії, д) совєтознавство.

Кандидати на М. А. в слов'янських студіях, які мають ступінь В. А. загальний, мусять здобути 44 кредити з слов'янських предметів та та написати наукову тезу на приблизно 100 сторінок (тема має бути узгіднена з директором Центру. Для кандидатів, які мають В. А. в слов'янських студіях, кількість кредитів зменшена до 20.

Кандидати на Ph. D. в слов'янських студіях мусять мати М. А. в слов'янських студіях, здобути 32 кредити, написати наукову тезу на приблизно 200 сторінок, перейти іспит з ділянки тези перед комісією, призначену деканом, та оборонити публічно свою тезу.

На закінчення цього огляду подаю реєстр викладів, зв'язаних з українознавством, які є в програмі Центру на 1961/62 рік:

На ступінь В. А.: українська мова І — 6 кредитів; українська мова ІІ — 4 кредити; українська мова ІІІ — 2 кредити; Лябораторія української лінгвістики — 6 кредитів; українські переклади — 6 кредитів; українська література XIX св. — 2 кредити; українська література романтичної епохи — 2 кредити; Історія Русі (Рюриковичі) — 2 кредити; Сучасна Україна (семінар) — 2 кредити; Географія СССР (фізична) — 2 кредити; Географія СССР (людність) — 2 кредити; Совєтська держава — 2 кредити; Совєтська економіка — 2 кредити.

На ступінь М. А. та Ph. D.: Церковно-слов'янська мова — 2 кредити; Переклади і аналіза старих слов'янських текстів — 2 кредити; Методологія слов'янських дисциплін — 2 кредити; Соціяльні проблеми слов'янського світу (семінар) — 2 кредити; Історія слов'янських і східньо-европейських країн — 2 кредити; Історія, географія і економіка слов'янського світу (семінар) — 2 кредити; Слов'янські інституції — 2 кредити; Література і цивілізація східніх слов'ян (семінар) — 4 кредити; Народні слов'янські традиції 22 кредити; Українська філологія — 2 кредити; Українська література (модерна повість) — 2 кредити; Українська цивілізація — 2 кредити; Уніятська церква — 2 кредити; Етнографія й історія східньо-европейських країн (семінар) — 4 кредити; Східньо-европейська цивілізація — 2 кредити; Нарис історії, економіки та геополітики СССР (семінар) — 2 кредити; СССР (семінар) — 4 кредити; Літературна історія (семінар) — 2 кредити; Слов'янська філологія (семінар) — 2 кредити; Історія і політичні та соціяльні проблеми слов'янського світу (семінар) — 4 кредити.

Виклади в академічному році 1961/62 починаються 14. вересня 1961 р. Вписи вже тривають.

Ю. М. Левицький

Сан Франсіско в поклоні Т. Шевченкові

I

В неділю 30 квітня ц. р. далекий захід Америки в Сан Франціско відзначив святочно 100-ті роковини смерти Т. Шевченка. Дбайливо підготована академія відбулася в гарній залі Каліфорнійського Клюбу при Клей вулиці. Програмки на академію були видані репрезентативно в англійській мові з портретом та коротким вступом про Поета. Англійський читач довідався з нього, що Шевченко був національним бардом; закликав нарід до боротьби за волю; за взір визволеній Україні подавав президента Вашинґтона „з його новим і праведним законом"; був за свою творчість засуджений на 10 літ заслання із забороною писати і малювати.

На Академію прибули не тільки майже всі українці міста, але із околиці і навіть з місцевостей віддалених 100-200 миль від Сан Франціска. Вуло також поважне число чужинців.

Соті Роковини організували разом всі існуючі Т-ва міста: Відділ УККА, Т-во Прихильників УНРади, Союз Українок, Відділ УНС — так, що свято мало характер загально-національний й об'єднувало українців цілої соборної України.

II

Програма Академії складалася із 2-х частин. На першу частину зложилися промови, деклямації і хори, на другу виступи відомих в Сан Франсіско солістів.

Вступним словом відкрив Академію голова Відділу УККА д-р В. Оренчук. Він підчеркнув значення творчости Поета на розбудження національної свідомости українських народних мас.

Реферат проф. Ю. Каменецького був присвячений актуальній темі: Державницький світогляд Шевченка. Прелеґент з'ясував велетенську ролю Поета не тільки в поширенні національної свідомости, але і в створенні української нації, свідомої своїх прав до своєї власної незалежної держави.

Студентка М. Іськів в англійській мові з'ясувала значення Шевченка, як борця за волю всіх поневолених народів.

Деклямації: Розрита могила — А. Паньків, Кавказ і На спомин Поета І. Ляшка та Три душі із Великого Льоху у виконанні Р. Оренчук, О. Потрогош і Р. Любович виголошені із відчуттям та експресією доповнили оригінальним текстом думки промовців.

III

Друга частина програми була справдешнім бенкетом для любителів пісні. Виконали її знані мистці-солісти: п-ні Задорожня, якої арії з опер і українські пісні награє на плитах фірма „РСА Віктор"; А. Д. Пом'ян, відома в Сан Франсіско з виступів в операх і на концертах та проф. Б. Чайковський, професор Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові. Акомпаніював співакам з посвятою і наче даючи другий концерт молодий, але вже поважно заавансований пяніст І. Вовк, абсольвент музичної школи в Парижі.

Солісти відспівали ряд пісень із творів Шевченка, народні пісні та деякі із опери Гайдна і Глюка.

Наддаток до програми на фортепіяні дав присутній на академії проф. музичної школи з Лівермор Е. Мослюк.

Присутні були захоплені виступом солістів. Невгаваючим оплескам не було кінця і співаки були примушені до наддатків.

Учасники цього небуденного свята в пам'ять нашого національного Поета розходились скріплені на дусі, з вірою, що пророчі слова Шевченка стануть незабаром дійсністю та що ми діждемося свого українського Вашинґтона з новим і праведним законом.

Ю. К.

День Шевченка в „Черчі"

Дня 6-го серпня ц. р. українська оселя Черче відзначила День Шевченка. Дитячий хор під керівництвом п. Калини Чічки відтворив сценічний образ, що його саме на той день склав ред. Л. Лепкий: Дівчинка (Катруся Патоцька) і хлопчик (Юрко Фенчин) читають „Кобзаря" та розказують собі, хто такий був Шевченко. В трійку — ще з одною дівчинкою (Уля Майстренко), вирішують святочно відзначити сьогодні День Шевченка. Прикрашують квітами образ молодого Тараса, а тимчасом входить гурт дітей, що приглядається образові. Діти уставляються і співають „Садок вишневий". Дальше черґуються деклямації. Заповідає Зенко Балабан, Тиміш Федишак віддеклямував „Сонце заходить", Леся Майстренко „Учітеся, брати мої", а Уля Майстренко „Великдень". Петрусь Хома „Село", Лесик Балабан „Іван Підкова II", Богдан Щеснюк „Розрита могила", Зенко Балабан „Думи мої", Галя Янюк „Село" (на панщині), а Юрко Фенчин „Мені однаково". На закінчення хор відспівав „Заповіт".

З великою увагою слідкували приявні за кожним словом малих аматорів, що з питомою їм серіозністю старалися кожне якнайкраще виконати свою точку.

Мала оселя, що начислює сьогодні 30 домів та лікувальню, відзначила цей великий День дуже гарно, бо доручила це зробити дітям. Діти вив'язалися із свого завдання понад сподівання. Серце раділо на вид малят, що на тлі деклямацій, образів Шевченкової Музи, подали немов перекрій його многогранної творчости.

В. К.

Інж. Вол. Мацьків доповідав на міжнародному науковому з'їзді

Монтреаль, Канада (Є. В.). — В Монтреалі, в Канаді відбувся в днях 5-12 серпня ц. р. XVIII Міжнародний Конґрес чистої і прикладної хемії, на якому інж. Володимир Мацьків виголосив реферат на тему: „Практика і потенціял гідрометалюргії під тиском". Інж. Володимир Мацьків є директором Науково-дослідної Дивізії у фірмі Шеріт Ґордон Майнс у Форт Саскачевані, коло Едмонтону в Алберті. Гідрометалюргію це новий спосіб добування деяких металів з їх руд через екстракцію відповідними розчинниками. З очищеного екстракту витручується металі в виді порошку при допомозі водня під тиском і у вищій температурі. Розроблення і приміненя згаданої методи для фабричної продукції є заслугою інж. В. Мацькова. Вживаючи цієї методи, фірма Шеріт Ґордон Майнс продукує 90000 фунтів ніклю і 1500 фунтів кобальту в виді порошку чистоти 99.5% і вище, з якого впрост через вальцювання і оґріття одержується брікети, зглядно бляху з нікл̇ю чи кобальту. В подібний спосіб з міді, очищеної через сульфід міді після оксидації повітрям під тиском в вищій температурі в амоніякальному розчині, одержується комплексні солі міді, з яких при відповідних умовинах (тиск, температура) водень витручує порошок чистої міді, що дається подібно вальцювати в бляху як нікель. Усі сполуки сірки в цьому процесі окиснюються на сульфатну кислоту, що з амоняком дає добриво, амонсульфат, що його продукує фірма 400 тонн денно, як побічний продукт.

Руди міді мають, звичайно, домішку цинку, що не дається ізолювати. Після витручення міді і по віддестильованні амоняку, остається в розчині цинк у виді амінокомплексів, з яких під тиском при допомозі карбонатної кислоти випадає цинк в виді нерозчинного карбонату. Після розчинення в сірчаній кислоті цинк добувається при помочі електролізи. В своїм рефераті інж. Мацьків передискутував продукцію згаданох металів після дотеперішної практики, обговорив технологію продукції, економіку та фізикохемічні і хемічні основи процесів.

Варто додати, що в Досвідчально-науковій лябораторії згаданої фірми під керівництвом інж. В. Мацькова є занятих кільканадцять українців хеміків і технолоґів.

Молодечі табори — важлива ділянка на шляху збереження української молоді

„...Тут природа нас вітає,
Наші друзі помагають —
Сонце, вітер і вода."

Такі слова пісні, яку склали дівчата молодшої ланки табору Ю-СУМА (Міннеапольського відділу) в Александрії, Міннесота.

Розміщений табір в Стейтовому Парку над мальовничим озером Карлос, на північному заході Міннесоти. І дійсно, здавалось, що кожна ялиця та берізка тут усміхались до своїх старих приятелів, бо вже третій рік приймають вони їх в свої обійми.

30-ро юнаків та юначок з їх виховниками розмістилися зручно в нових дерев'яних бараках. Відправлено молебень. З батьківським застереженням промовляв отець Дорош до дітей, повчаючи їх слухати старших, щоб з безпечним відпочинком пов'язати й користь.

Завзято кипіла праця перші дні — спорудили зі стрункої берези машт для прапора. Під маштом виклали гарно тризуб, і табір вже зовнішньо подібний до українського. А он наші малюки — хтось уже знайшов черепаший панцер, пташине пір'я. Кишені їх вже наповнені „цінним" скарбом — камінцями... А скільки ще цікавого попереду?

Природа й погода якнайліпше сприяли нам. І ми щиро віддавали дань пекучому сонцю та прозорій воді.

Спортові та теренові гри, вільні вправи, прогулянки, по дорожі, вивчення нових пісень, віршів, загадок, гутірки про Т. Шевченка, читання його творів, праця над мапою та укладання гербаріїв та колекцій заповнювали час дозвілля... А треба й на кухні допомогти, бо й там можна чогось навчитися...

Темне зоряне небо і на тлі його вогняні язики таборової ватри, які немов хочуть пробити цей темний покров своїми списами. Лунає урочистий спів Шевченкового „Заповіту". Здається, що в цю хвилину всі присутні серцем і думками перенеслись на інший берег — далекого та рідного Дніпра. Закінчилась перша частина таборової ватри, яка була присвячена пам'яті нашого поета... Це була остання ватра. Далеко й довго ще неслись звуки української пісні. Час-від-часу чути було хлюпотіння води в озері або плеск весел сусідів, що, зачаровані звуками пісні, зупинялись недалеко від берега, намагаючись зрозуміти тайни „чародійства", що відбувались на березі...

„Слава! Слава! Слава!" — як один голос пролунало над головами. Прапор спущено. Це остання церемонія. Вчора ще під цим прапором отець протоєрей М. Антохій відслужив урочистий молебень на закінчення табору. На засмаглих обличчях — смуток. Хотілося б лишатись тут довше.

Чи не найкраща це подяка та винагорода для організаторів табору, які жертвенно віддавали свій час та працю на добро загально-української справи — збереження української молоді. Не було тут обмежень, пов'язаних з приналежністю до організації чи з віроісповіданням. Двері були відкриті всім. І наші діти засвідчили соборність на практиці. А що батьки? Та ми ж всі про це й говоримо. І чи це не перший обов'язок кожного українського молодечого табору — горнути до себе українську молодь. А батьків — кличемо підтримувати табори.

Організатори та команда табору — п. Мандибур, Пишко, П. Брилавець, А. Гнойовий, Воляник, В. Микуляк — можуть бути горді з плодів своєї праці.

К. Филипович

Вісті з Каліфорнії

АНТИКОМУНІСТИЧНИЙ ТЕЖДЕНЬ

С. В. Йорті, посадник міста проголосив у Лос Анджелесі „Антикомусістичний Тиждень" 28 серпня — 3 вересня з метою поборювання комуністичної ідеології шляхом пізнання, особливо молоддю, її згубної для людства доктрини. Проголошено також „Тиждень Книг з Америки" (12 лист. —19 лист.) для збору добрих книжок та їх розповсюдження в боротьбі з комуністичною пропагандою. Підтримуючи посадника, також міська рада включилася в акцію, звертаючись до населення з закликом бути постійно пильними та протиставитись комуністичній інфільтрації в усі ділянки життя.

СВЯЩЕНИК У НІЧНОМУ КЛЮБІ

38-ми літній священик Малколм Войд, відомий зі своїх релігійно-виховних проповідей серед відвідувачів барів і кавірень в Колорадо, особливо серед студентів, прибув до Каліфорнії на відвідини своєї матері та отримав дозвіл на проповідь в одному нічному клюбі біля „Сансет Тріп", переповненому постійними його відвідувачами — голливудськими „зірками" й артистами. Коли замовкла джазова оркестра, Войд говорив до присутніх про життя, Бога і любов, і в клюбі настала така тиша, якої не було в тому приміщенні в нічну годину за все його існування...

ЗАГИНУЛО 3,545 ДІТЕЙ

За минулий рік в самому лише Лос Анджелесі убито в автомобільних катастрофах 3,545 дітей у віці від 5 до 14 літ. В числі жертв 1,013 дітей-пішоходів, 624 тих, що їхали роверами і 1,908 були пасажирами в автах.

ОТРУЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Не дивлячись на масові протести батьків студентів каліфорнійських середніх шкіл та широкої акції преси проти висвітлювання прокомуністичних фільмів про життя за залізною заслоною в шкільних кіно-залях, чинники з відділу виховання на своєму останньому засіданні більшістю голосів (2 до 5) не підтримали голосу народу і визнали за можливе таке висвітлювання. Газети переповнені обуренням читачів, один з яких пише так: „Перед 2-ою світовою війною, коли Гітлер готувався поневолити всю Европу, Голливуд продукував багато фільмів антинацистського і антинімецького характеру. Сьогодні ж, коли Хрущов збирається комунізувати ввесь світ, ми наповняємо наші школи комуністичною пропаґандою і Голливуд не продукує фільмів, в яких розкривав би комуністичну конспірацію..."

Іван Овечко

● Обидві західньо-німецькі суперницькі партії, Християнсько-демократична і Соціял-демократична, приписують собі заслугу, що до Берліну приїхав був віце-през. Линдон Джансон. Соціялісти твердять, що спричинив це лист соціялістичного посадника Західнього Берліну Віллі Брандт, а християнські демократи — що ідею подорожі до Берліну члена американського уряду, представника Президента, подав західньо-німецький амбасадор у Вашинґтоні, д-р Вільгельм Ґреве. Справа голосна у зв'язку з виборами, що відбудуться в Західній Німеччині 17-го вересня ц. р.

● Президент Світового Жидівського конґресу в Женеві д-р Нахум Гольдман заявив, що світове жидівство переживає грізну кризу, маючи загрожене існування самостійної національної культури посеред народів, де жиди знаходяться в меншині.

Син іде слідами батька

За дуже радісне явище треба уважати факт, що ряди нашої інтеліґенції не топніють, а навпаки, — зростають. Оце з приємністю доводиться відмітити, що Богдан Новаківський, син д-ра Євдокії та Івана Новаківських, з Джерзі Ситі, Н. Дж. закінчив з успіхом Мілітарну Академію у Піксіл, Н. Й. і тепер задумує студіювати медицину, поступивши до Сітон Голл Юніверситі.

Д-р І. Новаківський, який перейшов тверду школу в молодості, а за Польщі не були йому чужі тюрми з ославленою Верезою Картузькою включно, любить завжди пожартувати на тему минулого й каже: — „Що правда мій син не матиме змоги перейти такої твердої „патріотичної заправи", як я і йому доводиться перейти дещо з того у „сальонових умовинах"... Натяк на те, що Богдан Новаківський перебуває тепер на Курсах Українознавства на Союзівці, що стають з року на рік все більше популярні.

Богдан Новаківський

Щасти Боже Гогданові Новаківському у здійсненні його задумів — батькам на радість, а українській спільноті на користь.

Ярослав Петрович

Раск нараджується з Стівенсоном і Гаммершилдом про нову сесію ОН

Ню Йорк. — Державний секретар Дін Раск мав приїхати в понеділок 28 ц. м. до Ню Йорку на наради з амбасадором ЗДА при Об'єднаних Націях Адлесм Стівенсоном і з генеральним секретарем ОН Даґом Гаммершилдом над справами, що своятимуть на денному порядку звичайної сесії Генеральної Асамблеї, яка починається 19 вересня ц. р. За твердженням часописів, ці розмови не будуть стосуватись теперішнього конфлікту довкола справ Німеччини й Берліну, бо західні держави тим часом не хочуть зголошувати в цій справі скарги проти Совєтів. Головними точками тих розмов мають бути такі справи з денного порядку найближчої сесії ОН, як міжнародне роззброєння, справа припинення атомових дослідів, справа міжнародної адміністрації міжпляпетним обширом для мирних цілей та питання про допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй, як теж пов'язування Совєтами справи допущення до Об'єднаних Націй Мавританії і Зовнішньої Монголії. За попередніми газетними твердженнями, американський уряд прихилився до аргументів Вільного Китаю і відмовився від свого попереднього рішення визнати комуністичну Зовнішню Монголію та підтримувати її подання на прийняття до Об'єднаних Націй.

---

†

З глибоким сумом сповіщаємо Рідних, Приятелів та Знайомих, що в четвер, 17-го серпня 1961 р., в трагічній смерти відійшов від нас у Вічність, на 69-му році життя,

ПОЛКОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ

Михайло ЄВТУШЕНКО

учасник Визвольних Змагань і Зимових Походів, Лицар Орденів Залізного Хреста та Хреста Симона Петлюри.

Похорон відбувся в понеділок, 21-го серпня 1961 року в Мілвокі, Вісконсін.

Дружина — СТЕФАНІЯ
Син — ДАНИЛО

В БОЛЮЧУ ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ Найдорожчого і Незабутнього СИНА, БРАТА і ШВАҐРА

бл. п. Юрія Андрія РАБІЯ

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ І ПАРАСТАСОМ

відправляться в СУБОТУ, дня 2-го ВЕРЕСНЯ 1961 року в год. 9:00 ранку в ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ СВ. ЮРА при 7-ій вул. — в НЮ ЙОРКУ.

●

Цією дорогою повідомляємо і запрошуємо ласкаво на Богослуження всіх Його Рідних, Друзів, Приятелів і Знайомих і всіх Тих, кому дорога Його пам'ять, а Тих, що ділить віддаль від Його могили, просимо про щирі молитви за спокій молоденької і невинної Душі Юрася.

ОЛЕКСАНДРА — мама
ТАНЯ — сестричка
ІГОР — шваґер
і Родина

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ НА СОЮЗІВЦІ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

дію і слова якого підхопили також численні з публіки, і в тому ж часі понад три десятки курсанток, зодягнених в повні українські національні костюми від п. Бражника з Ню Йорку, почали парами підходити до пам'ятника. Перша пара склала біля пам'ятника великий кіш живих квітів, а дальші пари, підступаючи до пам'ятника повільно, з найбільшою пошаною, складали на підмурівці довкола нього вазонки квітів. Під час цієї церемонії, як і останнього співу „Молитви" з опери „Запорожець за Дунаєм" Артемовського у викон. Миросл. Скали-Старицького в супроводі хору, зокрема при словах про „Батьківщину в чужині" та молитві, щоб Господь „дав побачить Рідний Край", в очах багатьох присутніх блестіли сльози. На закінчення п. Иосип Лисогір дякував артистам, декляматорам, акомпаніяторам, диригентові і хорові, як і усім причинним за участь в цих Шевченківських Днях. Аранжером виконання програми цих днів Шевченківських днів був артист Пінот-Рудакевич, що співпрацюючи з управителями оселі, Данилом Слободяном і Володимиром Квасом, подбав також про влаштування і відповідну декорацію сцени і естради. Свій вклад для успішного переведення Шевченківських Днів дали учителі курсів українознавства професори В. Стецюк, Ів. Близнак і Мирон Куропась та Галина Савчак, як і п-ні Іванна Цісик та всі курсанти і працівники Союзівки.

Шевченківські Дні на Союзівці напевно залишаться надовго в пам'яті тих, що взяли в них участь, та ввійдуть в історію Американської України як один із багатьох виявів поважання українського національного генієві і пророкові Тарасові Шевченкові, так як доказ вірности його волелюбним ідеалам.

З діяльности Денверської групи УВАН

Впродовж літа 1961, в порядку виміни викладачами між американськими університетами, відомий молодий український історик д-р Любомир Винар, з Клівленду, член УВАН і НТШ, був запрошений, як професор-гість, до Денверського університету на виклади для його слухачів.

Користаючи з перебування д-ра Л. Винаря в Денвері, Колорадо, дня 12 серпня 1961 відбулося чергове засідання Денверської Групи УВАН, на якому під головуванням д-ра Бориса Вавриицька, д-р Винар виголосив дві доповіді на історичні теми.

В першій доповіді — теоретичного характеру — д-р Л. Винар порушив „Проблему об'єктивізму в історичному досліді". Після відповідного вступу, клясифікації й обговорення матеріялу доповідач прийшов до висновку про шкідливість для наукового досліду й політики суб'єктивізму і вартісність об'єктивізму, на довшу мету, як загалом, так і для будь-якої історії народу, наводячи деякі приклади того. При тому підкреслив, що підхід до цього питання з часом міняється і мусимо, подекуди, справу з т. зв. „релятивним об'єктивізмом".

Друга доповідь — історіографічного характеру — була присвячена мазепинській добі. Д-р Л. Винар поінформував присутніх про те, що він виготовив монографію про Андрія Войнаровського, небожа гетьмана Мазепи. Доповідач подав у вступі загальні відомості про А. Войнаровського, змалював його постать, життя й діяльність, як найближчого співробітника гетьмана Ів. Мазепи. Після того прочитав перший розділ своєї розвідки п. з. „Ранні роки Андрія Войнаровського".

Згадана монографічна розвідка використовує всю дотеперішню літературу предмету, крім того вона збагачена новими перво - джерельними матеріялами, що їх здобув д-р Л. Винар, і в той спосіб стає поважним вкладом в українську історіографію. Праця д-ра Л. Винара особливо важлива, тому, що він є представником молодого покоління українських дослідників. Це забезпечує тяглість в українському культурно - науковому процесі.

Особа доповідача - гостя в Денвері й цікаві заповіджені ним теми спричинилися до того, що засідання відвідала більша кількість слухачів, як в денверській обставині, з яких 7 осіб взяли участь в обговоренні згаданих цінних доповідей.

Л. Б.

В ОБМУРОВАНОМУ І ПОЗАДРОТОВАНОМУ БЕРЛІНІ

Східньонімецькі поліцисти (обернуті плечима) сторожать біля побудованого ними муру і дротяних засік, якими комуністичний режим відгородив Східній Берлін і Східню Німеччину від впливу вільного життя в Західньому Берліні. По другому боці муру в шапці західньонімецький поліцист.

Англійський прем'єр переконаний, що війни за Берлін не буде

Лондон. — Англійський прем'єр Герольд Мекміллен заявив в минулу суботу журналістам, які перехопили його в дорозі на гольфове поле в Шотляндії, що хоч міжнародна ситуація „дуже тривожна", але війни не буде, бо „ніхто не хоче воювати". Він признав, що коли б не було новітніх родів зброї для масового винищування, то війна була б імовірно вже вибухла, але так було б 50 років тому, а не тепер. Тому, що в ситуації не сталося ніяких поважних змін, він, Мекміллен, не сидить в Лондоні. Однак він запевнив, що стоїть в постійному телефонічному і телеграфічному контакті з членами свого уряду та міжнародними чинниками та що саме на другий день мав призначену зустріч з англійським міністром закордонних справ, лордом Гюмом, там же, на гольфовому полі в Гленіґлс в Шотляндії. Мекміллен жартами звернув увагу, що й Хрущов „грає гольфа" над Чорним морем і що це заспокоюючий знак. Англійський прем'єр покликався на безперервні наради західніх дипломатів у Вашингтоні над дальшим ходом Берлінської кризи. — За газетними інформаціями, державний секретар Дін Раск перевів у минулу суботу нову нараду з амбасадорами Англії, Франції і Західньої Німеччини, при чому приявними були також секретар оборони Роберт МекНамара і дорадник Президента для справ безпеки, Джордж Банді. Газети твердять, що рішено, щоб західні амбасадори в Москві перевірили, які існують шанси успіху західньо-східньої конференції в німецько-берлінській справі. Далі, було будцімто звернено на увагу нове скріплення військових сил Заходу в Західньому Берліні, щоб перестерегти Совєтів та дальше скріпити мораль німців і берлінців. У нарадах усі західні альянти будцім-то погодились щодо двох принципів: 1) східньо-західню конференцію в справі Берлінської кризи треба відбути і 2) невдача такої конференції ще більш загострила б ситуацію.

Індекс цін збільшився на 0.4 відсотка і виносив 128.1 відсотка

Вашингтон. — Департамент праці повідомив, що індекс цін в місяці липні ц.р. виносив 128.1 відсотка, на 0.4 відсотка більше, як в червні ц.р., і на 1.2 відсотка більше в порівнянні з липнем 1960-го року. На річне збільшення мав вплив зріст видатків на різну працю (направки) і на лікарську опіку. На збільшення коштів прожитку в липні ц.р. вплинуло збільшення цін на харчі. Статистичний комісар в департаменті праці Роберт Дж. Маєрс заявив, що немає познак загальної інфляції, хоч і признав, що збільшення індексу цін в одному місяці на 0.4 відсотка сталося і наслідок оживлення в економії після недавньої рецесії. Індекс цін встановлюється на основі цін на 300 предметів і за виконані різні праці. За основу прийнято береться пересічні ціни з 1947-1949 років, коли індекс встановлено на 100.

66 держав підтримали Тунісію в ОН проти Франції

Об'єднані Нації — У п'ятниці дні нарад надзвичайної сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй прийнято резолюцію, зголошену 32-ма азійсько - африканськими країнами 66 голосами „за" при 33-х державах, які стриманись, при чому три держави — Франція, Нігерія і Побережжя Слонової Кости, бойкотувались. Прийнята резолюція стверджує, що Франція не повинувалась попередній постанові Ради Безпеки щодо відкликання військ на позиції з-перед збройного зудару 19 серпня м. р. і що ця ситуація є загрозлива для світового миру, — закликає Францію повинуватись тому рішенню й в безпосередніх переговорах з Тунісією устійнити спосіб повного евакуювання французьких військ з території Тунісії, себто також з морсько-летунської бази Бізерти. За резолюцію голосували цілий так званий невтральний бльок, всі комуністичні країни і деякі західні, як ось Данія, Норвегія, Туреччина і Ісляндія. Проти резолюції не було нікого, а стримались від голосування ЗДА і більшість західних країн, союзних чи заприязнених з Францією. У Тунісії прийняли вислід Генеральної Асамблеї як велику перемогу Тунісії, дармащо це тільки морально - політична перемога, бо Франція бойкотувала ту сесію і заявила згори: що не буде повинуватись будь-яким її постановам. Сам речник туніського уряду заявив також, що „найближче слово є за Францією". Президент Тунісії Габіб Бурґіба заявив, що людські жертви, які впали в збройному французько - туніському зударі за Бізерту, не будуть перешкодою для відновлення приязних взаємин між тими двома країнами, якщо Франція очистить територію Тунісії, признавши, що її війська на туніській території суперечать гідності Тунісії, як суверенної держави.

Короткі Вістки

● Одинокими західніми берлінцями, яким тепер східньо-берлінські поліцисти дозволяють відвідувати Східній Берлін, є робітники в Східньому Берліні. Кількох із них, що мали додаткові особисті довідки з Західнього Берліну, які вможливили б східнім берлінцям, як вибі мешканцям Західнього Берліну, втекти з Східнього Берліну, арештовано і засуджено на довголітні в'язничні кари. На сім років в'язниці засуджено Срга Шмідта, який приніс свій нареченій в Східньому Берліні сфальшовану довідку, що вона могла втекти разом з ним.

● На кордоні до Східнього Берліну комуністи вперше в історії того міста зупинили автобус з альянтськими вояками, що хотіли оглянути місто. Комуністи твердили, що кожний вояк зокрема мусить мати поіменну перепустку, які, арештовано, не можна дістати. Після одногодинної сварні — перепущено автобус.

● Уряд Іміграції і натуралізації ЗДА відкинув прохання вчителя Едварда В. Сіттлера з Лонг Айленд признати йому знову американське громадянство, що його він був зрікся під час другої світової війни, перейшовши на службу гітлерівської пропаганди. У відмові стверджено, що д-р Сіттлер не досягнув американського громадянства. Після війни Сіттлер вернувся до ЗДА і був звільнений за свої послуги для департаменту юстиції ЗДА які до винуватих в зраді і був прийнятий на службу вчителя в деяких коледжах.

● 59-літня Іда Зігман мешкала в домі, що його фронтові двері виходили на вулицю, яка пробігала поміж Східнім і Західнім Берліном. Комуністичні поліцисти забили дошками фронтові двері, пробивши хід через подвір'я на другу вулицю. Пані Зігман попала в таку розпуку, що вискочила через вікно на західньо-берлінську сторону пакуночок з своїми документами, потім вийшла з хати, сама вийшла через двері і згинула на місці. Подібних трагедій там багато: газети принесли світлини молодої пари, повінчаної в Західньому Берліні, яка почерез пролазку заставу говорить з заплаканою мамою молодої.

● Німецькі соціял - демократи проголосили, що вони закрили всі свої партійні домівки в Східньому Берліні, щоб не наражати своїх членів на переслідування.

ЧЕРЕЗ ПЕПРОЛ СЕЙВІНГ ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ, КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ

ОН хочуть видалити з Конга 560 білих старшин катанґської армії

Леопольдвіль. — У столиці конголійської провінції Катанга, де править президент Мойсе Чомбе, що ввесь час спирається на підтримку збоку Бельгії, появилась вістка, наче б військо Об'єднаних Націй наспіпку з центральним конголійським військом наміряються на роззброєння катанґської армії. Катанґський уряд заявив, що Катанґська армія поставить збройний спротив, а тому, що її кількість тисяч вояків становить добре зорганізовану й вишколену збройну формацію, то виринула небезпека поважного проливу крови. Проте конголійський прем'єр Сиріль Адуля заперечив тій вістці, підкресливши, що він хоче мирного порозуміння з катанґським президентом Чомбе. Представник місії ОН в столиці Катанги Стенлейвілі, д-р Коннор Круз О'Брісн, наполегливо порадив Чомбе поїхати до Леопольдвілю на нараду з конголійськими властями. Водночас шеф місії ОН в Конго д-р Стюр С. Ліннер потвердив, що місія ОН в Конго дасть всебічну підтримку конголійським властям у заходах, щоб видалити з Конга всіх европейських старшин та технічних фахівців в катанґській армії, разом 560 осіб, в тому числі найбільше бельгійців. Мойсе Чомбе вперто гіґідь. Мойсе Чомбе відмовляється виректи́сь сецесіоністичних амбіцій та інкорпорувати свою армію в загальну - крайову. Після замирення між центральним урядом Конга під проводом нового прем'єра Сиріля Адулі і прем'єром провінції Орінталь Антуаном Гізенґою, Мойсе Чомбе опинився в ізоляції а в Леопольдвілі скріпилось рішення — по доброму чи по злому зліквідувати сепаратистичний бунт провінції Катанги і її ватажків.

Корпорація Амерікен Моторс заключила договір про участь робітників в прибутках

Дітройт. — Корпорація Амерікен Моторс і Об'єднані Автомобільні Робітники Америки 26-го серпня ц.р. заключили договір про працю, в якому вперше в автовому промислі говориться про те, що робітники братимуть участь в прибутках цієї корпорації. Про цей трирічний контракт одночасно повідомили віце-президент Амерікен Моторс Едвард Л. Кушман і голова спілки Об'єднаних Автомобільних Робітників Волтер П. Рутер. Згідно з цим контрактом про заробітні платні збільшуватимуться по 7 центів за годину кожного року і надалі важливою залишається клявзуля про автоматичне збільшування заробітної платні у зв'язку зі зростом коштів прожитку. Цей контракт Амерікен Моторс є кращий для робітників від тих пропозицій, які минулого тижня предкладали дві великі автомобільні корпорації: Дженерал Моторс і Крайслер та Фордова Моторова Компанія, які затрудняють 490,000 робітників, контракт яких кінчиться 31-го серпня. Амерікен Моторс затруднює 23,000 робітників.

Лівий радикал став прем'єром екзильного уряду Альжиру

Туніс. — Після довгих таємних нарад в Тріполі, в Лівії, так звана Національна Рада Альжирської революції, яка складається з невідомого числа альжирсько-арабських націоналістів, перевела зміни в закордонно-революційному тимчасовому уряді Альжиру. На місце поміркованого прем'єра Ферата Аббаса на нового прем'єра призначено 41-річного Юссефа Бен Хедду, відомого з ліво-радикальних поглядів, ворожих до Заходу та прихильних до концепції тісної співпраці з комуністами в боротьбі проти Франції. Белькацем Крім залишився віце-прем'єром, але втратив пост міністра закордонних справ, яким став Саад Дахляб. Ферата Аббаса нема у списку членів нового уряду. Газети характеризують нового прем'єра, як радикального революціонера, який вважає, що вигра альжирських арабів у боротьбі за незалежність може перейти передусім через війну і революцію. Тому західня преса передбачає загострення французько-альжирських справ з посиленням бо в Альжирі та відсуненням на задній плян дальших безпосередніх французько-альжирських переговорів.

Арабські лідери відповіли през. Кеннеді в справі згоди з Ізраїлем

Бейрут. — Президент З'єдиненої Арабської Республіки Гамаль Абдель Насєр і йорданський король Гуссейн відповіли президентові Кеннеді на його листа з 11 травня ц. р. в справі закінчення ворожнечі між Ізраїлем і його арабськими сусідами. Кеннеді вислав свого листа коротко перед приїздом до Америки ізраїльського прем'єра Бен Гуріона, щоб не було непорозумінь щодо американської політики на Близькому Сході. Такі листи през. Кеннеді вислав був володарям Іраку, З'єдиненої Арабської Республіки, Йорданії, Ливану, Саудії Арабії і Ємену. Відповіді всі досі за винятком іракського диктатора ген. Карім-Кассіда, який заявив, що американський президент втручається в арабські справи. Зате всі інші відповіли дуже ввічливо, хоч і не залишили сумніву, що покищо нема виглядів на замирення Ізраїлю з арабським світом. През. Насєр звернув увагу у своєму листі до през. Кеннеді, що необхідно створити атмосферу взаємного довір'я, щоб не можна було підозрівати, що американська політика є інспірована сіоністичними колами. Знову як король Гуссейн твердить, що до мільйона арабських втікачів з Палестини треба застосувати принцип самовизначення. През. Кеннеді пропонував, щоб розв'язати проблему тих втікачів, яка є центральною спірною справою між Ізраїлем і арабами, на базі часткового повороту втікачів до Ізраїлю, які колишньої Палестини, а частинного поселення їх деінде з заплатою їм відшкодування. Розв'язання арабсько - арабської проблеми було одною з обіцянок, що їх Дж. Ф. Кеннеді зробив під час своєї передвиборчої кампанії.

● Індійський прем'єр Неру заявив в парляменті, що східньо-німецькі комуністи „мали права" замкнути заставами переходи з Східнього Берліну до Західнього та заборонити мешканцям Східнього Берліну свобідно відвідувати Західній Берлін. Ця його заява стрінулась з гострою критикою західньої преси та, зокрема, була різко критикована в американському Конгресі.

Посмертні згадки

Павло КИСІЛЬ, член Т-ва „Орлик", Відд. 27 УНСоюзу в Ньюарку, Н. Дж., помер в дні 14-го серпня 1961 р. в 61-му році життя. Покійний походив з місточка Збараж, Зах. Україна. Полишив у великому смутку дружину Стефанію, синів: Володимира, та Юрія, доньку Любомиру й 3 внуків, які живуть в Зах. Україні, сестру Марію Двожанську і дальшу родину в ЗДА. Похорон відбувся 17-го серпня 1961 р., з похоронного заведення в Ню Йорку, Н. Дж., при участі Родини і Приятелів. — В. П. П.!
Управа Відділу

Іван СНІДАНКО, член і основник Б-ва св. ап. Петра і Павла, Відд. 220 УНСоюзу в Шікаго, Ілл., помер в дні 6-го серпня 1961 р., по довгій недузі. В 1911 році Покійний був першим касиром цього Відділу. Народився в селі Мацьковичі, пов. Перемишль, Зах. Україна. Похорон відбувся 9-го серпня 1961 р. з церкви Рожд. Матері Божої, на цвинтар св. Бенедикта, при участі членів Б-ва, Родини і Знайомих. — В. П. П.!
Гр. Гарасим, секр.

Марія ЯРМОНЮК, довголітня членка Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 327 УНСоюзу в Гемпстеді, Л. Ай., померла в дні 27-го липня 1961 р., по товгій й тяжкій недузі. Покійна полишила в смутку 5 дітей, 12 внуків і 2 правнуків. Покійна народилася 1890 р., в селі Помонити, пов. Рогатин, Зах. Україна. Членкою УНСоюзу була від 1935 р. — В. П. П.!
А. Копистянський, рек. секр.

ТАРЗАН, ч. 4,703, Найвищий жрець!

TARZAN WAS CONDUCTED TO THE TEMPLE COURTYARD, PAST OMINOUS, SACRIFICIAL ALTARS. HE FELT CONCERN NOW, FOR THE WARRIORS WERE TENSE AND SILENT.

A GRIM, MYSTERIOUSLY ROBED FIGURE TURNED AWAY FROM A BALCONY--

AND STARED AT TARZAN THROUGH COLD, GLITTERING EYES. HERE WAS THE REAL MENACE-- LUGON, THE HIGH PRIEST!

Тарзана завели до подвір'я святині, попри зловісні жертвенні вівтарі. Він тепер турбувався, бо вояки були в мовчазному напруженні.

Жорстока, дивно одіта постать, вигулянула з балкону...

І вдивлялася в Тарзана холодними, блискучими очима. Ось тут була дійсна небезпека... Людон, найвищий жрець!